

ÁRPÁS

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

1 TARTALOMJEGYZÉK

1	TARTALOMJEGYZÉK	2
2	BEVEZETÉS, KÖSZÖNTŐ	3
3	A TELEPÜLÉS BEMUTATÁSA	4
4	ÖRÖKSÉGÜNK.....	14
5	ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK LEHATÁROLÁSA	26
6	A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ JÁNLÁSOK	34
7	JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA	46
8	JÓ PÉLDÁK (SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK, REKLÁMOK).....	57

„Az építkezés minden polgárnak egyéni joga és magánügye volt, amelybe a városi hatóság nem is kívánt beleszólni, mert nem ismerte fel, mily mértékben érint az közérdeket.

A középkor felfogása szerint a közérdek a telekhatárnál véget ért, s hogy e határon belül hogyan építkeztek, azzal senki sem törődött.

Ennek ellenére a középkori városok utcaképeiben mégis rendet, harmóniát, mértéktartást, egymáshoz való igazodást és ízlést találunk, ami nem jogszabályokból, hanem a középkori polgár gondolkodásából, a közösséghez önként igazodó magatartásból és ösztönös szépérzékből, ízlésből fakadt.”

Borbíró Virgil, 1956

A kézikönyv ehhez kíván segítséget nyújtani. Segítség és iránymutatás ahhoz, hogy a település bemutatásával, az értékek megismertetésével és egy kis útmutató segítségével feltárja az épített és települési környezet szépségét. Követendő példákat mutasson és ösztönzőleg hasson a lakosokra, beköltözőkre, arra inspirálva őket, hogy a településhez illő és léptékben is illeszkedő épületeket hozzanak létre.

A kézikönyv célja, hogy bevezesse az olvasót az építészeti, természeti és táji értékek tárházába, hogy olyan épületet tudjon építeni, ami valódi büszkeséggel töltheti el, egyben illeszkedik a település képéhez, azt ízléssel viszi tovább, érték ad a település, településkép számára.

A kézikönyvben foglalt ajánlások nem kötelező jellegűek. Nem céljuk az uniformizálás, sőt éppen ellenkezőleg. Céljuk az értékekre való figyelemfelhívás, az értékek megismertetése, a lehetőségek feltárása. A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni. Ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbíródik.

Szabó András
polgármester

Ide várom Polgármester Úr köszöntő szavait! saját gondolatait...stb

A TELEPÜLÉS RÖVID TÖRTÉNETE

Árpás területe már az őskorban lakott hely volt, bronzkori és a vaskori kelta edényeket is találtak határában.

Az I-V. században a Rába keleti partján, az Arrabonát Savariával összekötő út mentén egy Mursella nevű város alakult ki, virágzó helyi iparral és kereskedelemmel. A város falmaradványai még a xx. század elején is a föld felszíne fölé buktak. 791-ben Nagy Károly az avarok elleni hadjáratába itt vezette át frank harcosainak egyik seregrészét.

A 10. században alakult ki a besenyők által lakott Árpás, részeként annak a gyeplőnek a védelmére létesített láncnak, mely Kapuvártól majdnem Győrig húzódott.

A település nevét 1030-ban említik először oklevelek. E szerint Szent István a bakonybéli apátságnak adományozta a települést, majd 7 év múlva az árpási rév jövedelmét is. (Maga az Árpás név közvetve a növény nevéből, közvetlenül a Rába egy azonos nevű mellékágából ered.) 1240-ben királyi látogatásról tudósítanak a fennmaradt iratok.

1322-től 1464-ig folyamatosan zajlott az a per, amelyet a bakonybéli apátság, a Mórachidai család és a mórachidai prépostság folytatott a hídvám, a malmok és erőszakos birtokfoglalások tárgyában.

1536-ban Enyingi Török Bálint, a pápai vár kapitánya kapta meg Árpást, akinek utódai terjesztették el a faluban az evangélikus hitet. 1594-ben a Győrt ostromló török had elpusztította a települést, a lakosság elmenekült. Az üres telkekre a Török család rácokat telepített, de 1619-ben ők is elhagyták Árpást.

1633-ban a nagyszombati apácák kapták vissza a települést és a hidat a vámmal együtt. A 18. század elején Bottyán János kurucai harcoltak itt, ezt a helybeli lakosság is megsínylette. Csakhamar pestisjárvány pusztított (1709), majd 1736-ból földrengésről van adat.

1764-ben és 1772-ben árvizekről emlékeznek meg a források.

1782-ben II. József feloszlatta a birtokos apácarendet. Az uradalom a kincstár kezébe került. 1803-ban I. Ferenc gr. Colloredó-Crenville Victoriának adományozta a falut. Ekkortájt a földhiány miatt az árpásiak a nádasok lecsapolásával növelték irtásföldjeiket.

Később, 1893-ban befejeződtek a Rába-szabályozási munkák, ezzel a település lakói új és jobb minőségű földeket nyertek.

A 19. század közepén 400 kh volt a határa. Főleg evangélikusok lakták. Földje termékeny, ártéri terület, legelőkkel, vízállásokkal, tavakkal és erdőkkel. Lakói termeltek búzát, rozsot, árpát, kukoricát és burgonyát is. A századfordulón sokan vándoroltak ki Amerikába a településről.

1990-ben új önkormányzat alakult. 1993-ban az új alapokon szerveződő mezőgazdasági szövetkezet önállósult (Rába Mezőgazdasági Szövetkezet). A felnőtt aktív lakosok zöme mezőgazdaságból él, de többen járnak Győrbe és Tétre, ők főleg az iparban dolgoznak. Kiegészítő jövedelem az állattartás és a zöldségtermesztés.

A faluban két felekezet van, kisebb részben evangélikusok, nagyobb részt római katolikusok.

A község nevezetessége az 1251-ben épült román-gótikus stílusú templom, a kápolna és a harangláb. A falu különálló része Dombiföld, (az egykori Kis-Árpás) a Rába túlsó partján, és Kálmánpuszta.

ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSKÉP, TELEPÜLÉSKARAKTER

Árpás község Magyarország északnyugati részén, a Rába-parton, a 83-as, 85-ös és 86-os főutak között fekszik, Győrtől 32 km-re, Csornától 18 km-re. Közúton a 83-as útról (Győr–Pápa) Tét, Mórachidán át érhető el. A Rábán átívelő hídja fontos átkelőhely. A 85-ös útról, Csornáról Rábapordányon át, a 86-osról Rábacsanak leágazással Egyed községen keresztül közelíthető meg. Ma már a megyeszékhely vonzáskörzetéhez tartozik. Győrhöz naponta 8–10 menetrendszerű autóbuszjárat kapcsolja.

Határának talaja néhol homokos öntésiszap, de túlnyomórészt kötött, agyagos, gyakran nehezen művelhető. Az uralkodó szélirány az északnyugati, a déli szelek ritkábbak: „Ha fúj, fordul és, ha egy csöppöt is, de esőt hoz” – tartja a helyi mondás.

Felszíne síkság, melyből a falu közelében két-három lapos, homokos talajú hát emelkedik ki.

A Rába áradása ellen magas, széles töltés védi, amelyen, ha kinyitják a sorompókat, akár autóval is lehet közlekedni. A Rábába ömlik a Sárdos-ér (hivatalos nevén Vág–Sárdos-ér–Megág-főcsatorna), a határt árkok hálózják be, jelentéktelen árokként indul itt az északabbra kiszélesedő Képes-Lesvári-főcsatorna is.

Három kis, feltöltődőben lévő, talajvíz táplálta tó is van a határban. Mezőgazdasági művelésű táj, a szántókat és réteket fasorok és kisebb ligeterdők teszik változatossá. Állatvilága gazdag.

Településszerkezet és területhasználat

A település belterülete, lakóterülete nagyjából egységes tömböt alkot. Különálló részei Dombiföld (az egykori Kis-Árpás) a Rába jobb partján és Kálmánpuszta, ahol két család lakik, illetve a két gátőrház és a tsz-major épületei.

A település külterületének túlnyomórészt mezőgazdasági szántó alkotja. Annak déli felén átmenetként rétek váltakoznak, mélyebb fekvésű vizenyős részekkel. Keletről a Rába folyó határolja a települést, melynek hullámtere rétekből és liget erdőkből áll. A Kepes-Lesvári-csatorna mellett egy nagyobb major található.

A belterületet északról egy nagyobb kertes (zártkertes) terület határolja.

A jelenlegi falu tengelyét a 8419. mellékút képezi (a Kossuth Lajos utca), amely mára a falu főutcájává vált. A település fő közlekedési útjain a szomszédos Egyed, Rábapordány és Mórchida településekre tudunk eljutni, a töltésen viszont elmehetünk délre Sobor felé, északra pedig Bodonhelyre, Kisbabotra.

A település jelenlegi központjai, központi funkciójú területei, intézményei, kereskedelmi, szolgáltató létesítményei a Kossuth Lajos utca két végén alakultak ki. A délin végen található a kápolna és a polgármesteri hivatal, az északi végen a bolt, a kocsmá és a posta.

Településkép, utcaképek

A települést a könnyű átláthatóság és az egyszerűség jellemzi. A két fő utca, a Kossuth Lajos és az Andrássy utca széles és két oldalán mindkét utat zöld közterületi sávok kísérik. A házak előtt az Andrássy út mentén attraktív díófák, amelyek helyenként fasort alkotnak.

Az említett két utcaképben az utcával párhuzamos eresztű földszintes lakóházak dominálnak, amely házak – akár régi építésűek, akár új építésűek – szép, rendezett és hangulatos utcaképet teremtenek a településen.

A szoros történelmi magot elhagyva az Egyed utca utcaképe annak változatos épületállománya mellett is az utcával párhuzamos eresztű házakkal szintén rendezett, harmonikus utcaképet nyújt.

A többi kis lakóutcácska lényesen szűkebb kialakítású, épületállományában vegyes. Szép fasort azonban egy-egy helyen itt is találunk.

A településre Móríchida felől beérve elhaladunk a Kápolna tér mellett. Az Andrássy utca és a Kossuth utca találkozásánál található Kápolna tér amellet, hogy egy kiemelkedően szép közpark közepén Árpás értékes műemléki értékét a Nepomuki Szent János kápolnát rejt.

A Kápolna tér méltó párja azzal szemben az önkormányzat épülete előtt kialakított díszburkolatos köztér.

A Kápolna térre nyílik a plébánia emblematikus épülete is.

A Kossuth utca északi végén szintén található egy háromszög alakú zöldterület.

Árpáson általános településképi elem a lakóutcák találkozásánál kialakuló kisebb-nagyobb teresedések, parkocskák megjelenése.

A Széles Kossuth utca zöldterületei rendezett5ek, parkosítottak.

Árpás része, amint azt említettük Dombföld is, amely a Rába túloldalán fekszik. Dombföld leginkább a premontrei apátsági templomról híres. A templom érdekessége. Hogy közigazgatásilag Móríchidához tartozik, a plébániája azonban Árpáson található.

Templombelső és a templomot körülvevő stációk

A Szent Jakab templomtól szintén egy szép fasor vezet ki a főútra.

Dombiföld utcaképe a távolban a templommal

A belterület mellett, mindenképpen szót kell ejtenünk a külterületen kialakított közösségi terekről, parkokról is. A település és környéke, a Rába közelsége, a fasorok, kisebb ligeterdők, rétek, a gazdag állatvilág révén kedvelt kirándulóhely.

A Rába folyó partján lehet sétálni az Erzsébet-ligetben, ahol valaha Erzsébet királyné pihent meg. A Rába vonzza a vízturistákat, hídfőjénél kellemes kirándulóhely, pihenőhely alakult ki. Az idelátogatók a folyópartján túrázhatnak, bográcsolhatnak, megcsodálhatják a környék növény- és állatvilágát.

Az egyedre vezető út mentén több horgászto várja az idelátogatókat.

A TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ ÉPÍTÉSZETI ÉRTÉKEK, HELYI VÉDETT ÉRTÉKEK, TELEPÜLÉSKÉPI JELLEMZŐK, NÖVÉNYZET

Műemlék

Műemléki védelem alatt áll Árpáson a nyolcszög alaprajzú Nepomuki Szent János kápolna (hrsz.:128.). A Kápolna téren álló épület késő barokk stílusban épült 1780 körül. Berendezése a kora barokk főoltár 1860 körüli. Az ajtajában Szent Ferenc és Szent Klára szobra áll, a falfülkében Nepomuki Szent János szobra látható.

A kápolna környezete rendezett, szépen parkosított. A parkban az épület közvetlen környezetében még számos emlékmű és kereszt található (harangláb, kettős kereszt, kőkereszt korpusszal, világháborús emlékmű).

A Nepomuki Szent János kápolna mellé a 19. század végén állították a fa haranglábat és kőkeresztet. Az I. világháborúban elesett árpásiak emlékére az 1920-as években állították a világháborús emlékművet.

Szagrális és történelmi emlékek Árpáson

Római katolikus plébánia épülete (Hrsz.:90)
Kápolna tér 8.

Szűz máris szobor a
plébánia épülete előtt

I. világháborús emlékmű a
Kápolna téren

Millenniummi kereszt a Kápolna téren

1989-ban állított kőkereszt korpusszal Kápolna téren

Fa harangláb a Kápolna téren

Fa harangláb a Kossuth utcában

Fa kereszt pléh Krisztussal (Dombiföld, hrsz: 0230/4)

Fa kereszt a temetőben (hrsz.: 39)

Kőkereszt korpusszal az Egyedre vezető út mentén (hrsz: 0149/6)

Kőkereszt korpusszal az Egyedre vezető út mentén a zártkertek területén (hrsz: 02)

Erzsébet királyné liget a Rába partján (hrsz: 0223)

Megye határátkö (hrsz:0232)

Kápolna Dombiföld (hrsz: 0240)

Építészeti értékek

Az országos vagy helyi védelmet nem élvező, de a hagyományos beépítési formát őrző, történeti értékű lakó- és gazdasági épületek, tömör deszkázott kapuk vagy oszlopos kerítések, amelyek elszórtan még fellelhetők. Szerepük a település arculatában jelentős, egyrészt az épített örökséget kötik össze a természeti és mezőgazdasági tájjal, a közlekedés építményeivel, másrészt a hely történetével.

A leg archaikusabb formájú épületek az **utcára merőleges gerincű** oromfalas vagy kontyolt **nyeregvetős épületek**. Homlokzatuk szinte lehet szimmetrikus vagy aszimmetrikus is. Árpáson igen elterjedt a három álló téglalap alakú ablakkal kialakított homlokzat. Alaprajztól függően tornácos vagy tornác nélküli épületek. Az épületek mellé egyaránt társulhatnak tömör nagykapuk vagy áttört kerítések.

A második jellemző épületforma a **beforduló tömegű, polgáriasodó ház**, utcával párhuzamos eresszel és 4-5 vagy több (álló téglalap alakú) ablakkal az utca felé. Ezek az épületek korábbi, utcára merőleges tömegű házak bővítésével, vagy a városi polgári házak megjelenését utánozva terjedtek el. Az ablakok körül gyakran jelenik meg – a ház építési idejének és stílusának függvényében – klasszicizáló, romantikus vagy leggyakrabban historizáló stílusú vakolatdíszítés. A homlokzatot sokszor tagolják pilaszterek vagy armírozás, illetve párkányok. Bejárati ajtó soha nem nyílik az utcára. Az épületek mellé jellemzően tömör nagykapuk és kerítések társulnak.

Egy utcaképben a kétféle háztípus

Amikor az építészeti örökségről beszélünk, nem szabad megfeledkeznünk a közelebbi múlt jellemző épülettípusairól sem.

Az '50-es '60-as években elterjedt sátoztetős **kockaházak** homlokzatukon a két darab, szimmetrikusan elhelyezett „hátomosztásos tűzépablakkal” szintén a településkép jellemző elemei a településen. Markáns, egységes utcaképet adó szerepük elvitathatatlan. Ezek a házak kivétel nélkül vakoltak, jellemzően magas lábazatúak cserép vagy műpala fedéssel. Napjainkra erőteljesen megindult ennek a háztípusnak a megújítása, felújítása ill. átépítése, energetikai korszerűsítése, ablakcseréje. A „kockaházak területén” az utcákban az áttört kerítés a jellemző.

Az **újabb korok épületei** közül a településen megtaláljuk a '70-es '80-as és '90-es évek jellegzetes „uniformizált” épületeit is. Ahol azon szerencsés helyzet áll fenn, hogy új utcanyitással társult az építési dömping, azokon a helyeken az előzőekben említettekhez hasonlóan kialakult egy-egy egységesebb utcakép, jellemző tendenciának azonban nem nevezhetjük.

A közös pont ezeken a területeken az oldalhatáron álló, előkertes beépítés és az áttört kerítés, valamint a vakolt homlokzat. Az újabb korok épületei továbbá jellemzően szélesebb telkeken, szélesebb utcai homlokzattal kialakított földszintes vagy emeletes épületek. Az épületek mind építészeti stílusukban, mind kialakításukban (földszint, emelet, tetőtér), anyaghasználatukban erősen vegyes képet és ennek eredményeként vegyes utcaképet adnak. Különös tekintettel azokon a helyeken zavaró ezeknek a nagyon eltérő stílusú és formavilágú épületeknek a megjelenése, ahol meglévő utcákba, a lebontott szép régi házak helyére épülnek be az új házak.

A TELEPÜLÉSSZEKEZET ÉS A TÁJHASZNÁLAT ALAKULÁSA

Minden területi jellegű beavatkozás közvetlenül, vagy közvetve hat a környezeti elemekre, s azokon keresztül a tájháztartásra, a tájszerkezetre. Az ember környezetét, a tájat a potenciális adottságok kihasználása érdekében folyamatosan módosítja. A táj egyik legfőbb ismérve éppen a társadalmi – gazdasági megnyilvánulások, azaz a változások mindenkori tükrözése. A beavatkozás, a mindenkori „beruházás” nagyságával arányosan növekszik a tájszerkezet-változtató hatás.

Az első tájrendező – mérnöki tevékenységet a római hadmérnökök végezték a térségben. A honfoglaló magyarság a területeket védelmi jelleggel használta. A tájszerkezet változatlan, a művelési táblák mérete nem változott rég óta.

A Rába illetve Marcal közeli települések utcaszerkezete és a települések helye gyakran változott. A víz elől menekülve, magasabb helyeket keresve alakultak a községek. A helyzeten csak a gyökeres változtatás segíthetett. A megoldást a Rába-törvény (1885. évi XV. tc.) megszületése hozta meg. A törvényben elrendelt, s a Rábaszabályozó Társulat által - a rábaközi szakaszon 1889 és 1990-ben - lebonyolított munka során: A víznek általában 400-600 m-ig terjedő hullámteret hagytak a 4-6 méternyi koronaszélességű, padkás védtöltések között. Ezzel vált biztonságossá a Rábaköz árvízvédelme.

Árpás az első Katonai Felmérés (1763-1787) térképén

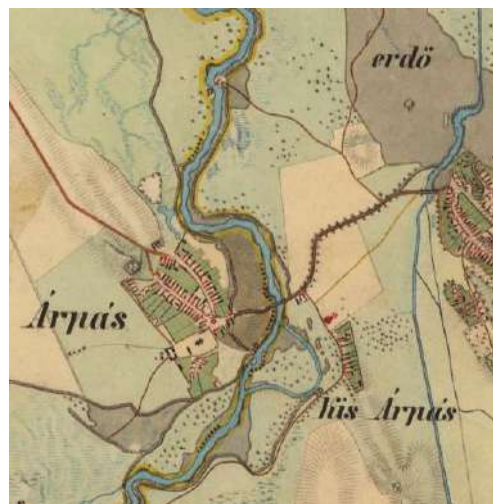
Árpás ahogyan az a legkorábbi térképeken látható a Rába két oldalán alakult ki. A nyugati oldalon két utca figyelhető meg, ezek a mai Andrassy és a Kossuth Lajos utcák vonalai. Délen már láthatjuk az Erzsébet utca kezdeményét. A folyó keleti oldalán a Szent Jakab templom látható. Dombföld ekkor még a templomtól északra fekszik, nem pedig délre, mint napjainkban.

A Győrből Szombathely felé vezető országút mentén a Rábán található átkelőhely mellett kialakult Árpást a belterület közelében rétek, mocsaras területek és sűrű ártéri erdők, távolabb pedig a magaslatokon szántóföldek veszik körül.

Általánosan elmondható, hogy a Rába illetve Marcal közeli települések utcaszerkezete és a települések helye gyakran változott. A víz elől menekülve, magasabb helyeket keresve alakultak a községek. A helyzeten csak a gyökeres változtatás segíthetett. A megoldást a Rába-törvény (1885. évi XV. tc.) megszületése hozta meg. A törvényben elrendelt, s a Rábaszabályozó Társulat által - a rábaközi szakaszon 1889 és 1990-ben - lebonyolított munka során: A víznek általában 400-600 m-ig terjedő hullámteret hagytak a 4-6 méternyi koronaszélességű, padkás védtöltések között. Ezzel vált biztonságossá a Rábaköz árvízvédelme.

A településre a vízi átkelő meglétének köszönhetően utak futnak a szélrózsa minden irányából.

Árpás a második Katonai Felmérés (1806-1869) térképén

A lakóterületek tekintetében láthatjuk, hogy a község nyugati oldala, utcahálózata nem változik. A keleti oldalon viszont Dombföld lakott területei már „a jelenlegi helyükre kerültek”. A Képolna tér környékén kialakul egy jelentős méretű majorság.

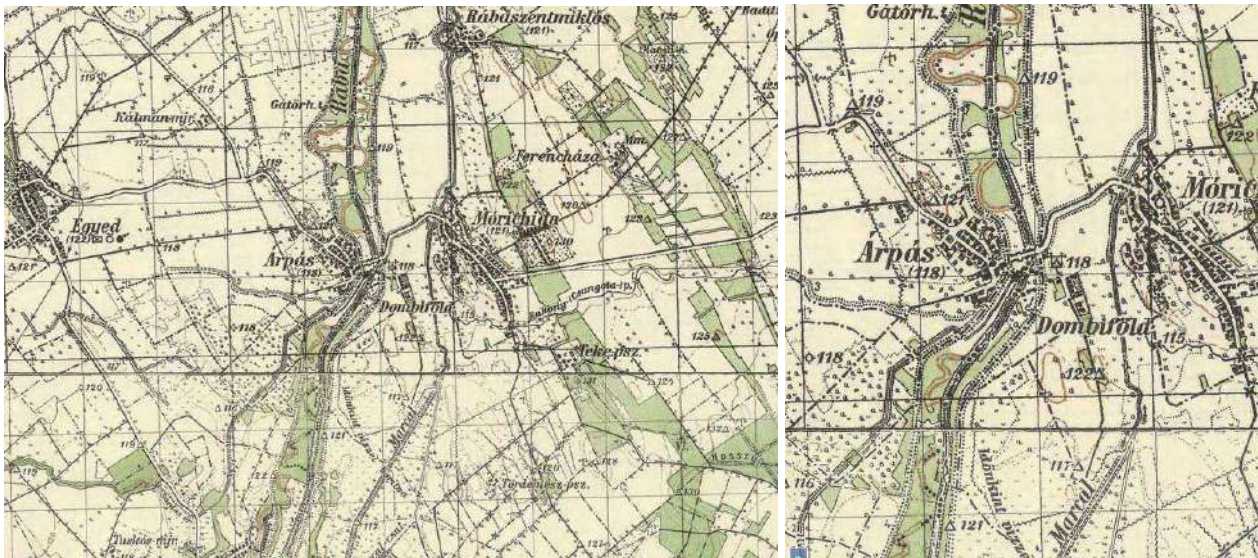
A település környékén még mindig egy nagyon változatos tájat láthatunk, rengeteg vízfolyással, vizes, mocsaras területtel, hatalmas kiterjedésű rétekkel és kaszálókkal. Az erdőterületek valamivel kisebbek lettek, de még mindig jelentősek. A szántóföldek aránya viszonylag kevés. A táj azonban összességében igen mozgalmas képet mutat. A belterületen a lakóházak mögött megkezdődött a kertművelés.

A második és harmadik katonai felmérés (1869-1887) között eltelt időszakban még inkább megfogytak a település erdőterületei.

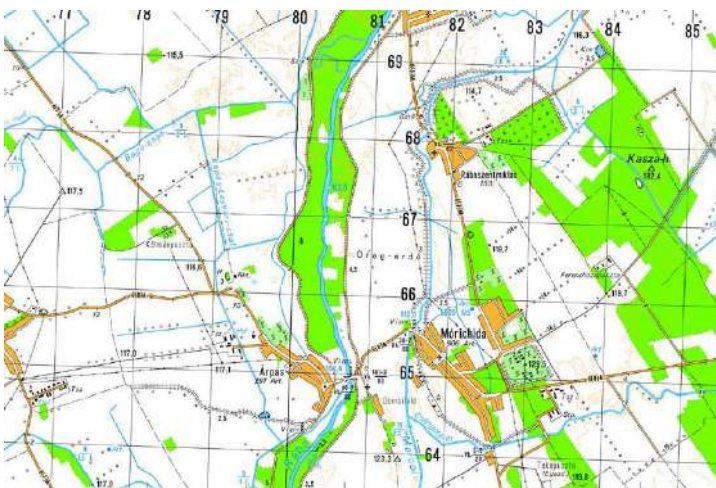
Jellemző új táji elem a szántóföldeket és kaszálókat tovább osztó földutak megjelenése. Az utak mentén szinte mindenhol fasorok futnak. A tájban a leghangsúlyosabb közlekedési nyomvonal ekkorra a Mórichida-Egyed felé vezető országút lett.

A külterületen számos helyen találunk majorokat, állattartó telepeket un. pusztákat, amelyek megjelenése szorosan összefügg a nagy kiterjedésű rétekkel, legelőkkel és kaszálókkal.

Az 1940-es évekre (Magyarország Katonai Felmérése -1941) a Rába és Marcal szabályozásának köszönhetően teljesen eltűnt a két folyó közötti ártéri erdő. A belterületi utcahálózat szinte változatlan.

1980-ra az úthálózat letisztult, véglegesedett, megnövekedett a település lakóterülete, utcahálózata.

Az 1950-es évektől a szövetkezeti termelés következményeként megjelent a külterületeken a nagytáblás szántóföldi gazdálkodás. A külterületi mezőgazdasági utak nagyrésze eltűnt. A kevésbé jó szántóföldek helyén a keleti határban tovább növekedtek az erdőterületek.

A régi erdős, gyepes, kaszálókkal teli, vízfolyások által szabdaltszerű területet az ember erdőirtás, vízgazdálkodás, nagytáblás gazdálkodás révén jelentősen átalakította.

Belterületen kiépült a z egyed utca, József Attila utca és megjelent a tsz major.

A rendszerváltozás, amint az ismeretes a külterületi tulajdonviszonyokban okozott forradalmi változást. Az addig állami tulajdonban, ill. TSZ- „tulajdonban” lévő termőföldek magántulajdonba kerültek. A tájhasználatot azonban ez a változás nem érintette. A külterület egyes határrészein a kárrendezés, részaránytulajdon kiadásával a birtokszerkezet felaprózódott, de ez a földhasználatban és a művelési ágakban változást nem jelentett.

Mivel a falu térségét gazdasági fejlesztések nem érintették, így belterület és a major területe lényegesen nem változott.

Megmaradó, védendő táji, természeti értékek a településen a még fennmaradt erdőterületek a nagy kiterjedésű legelőterületek valamint a vízfolyásokat kísérő ligetek, rétek.

A Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság által rendelkezésre bocsátott információk alapján:

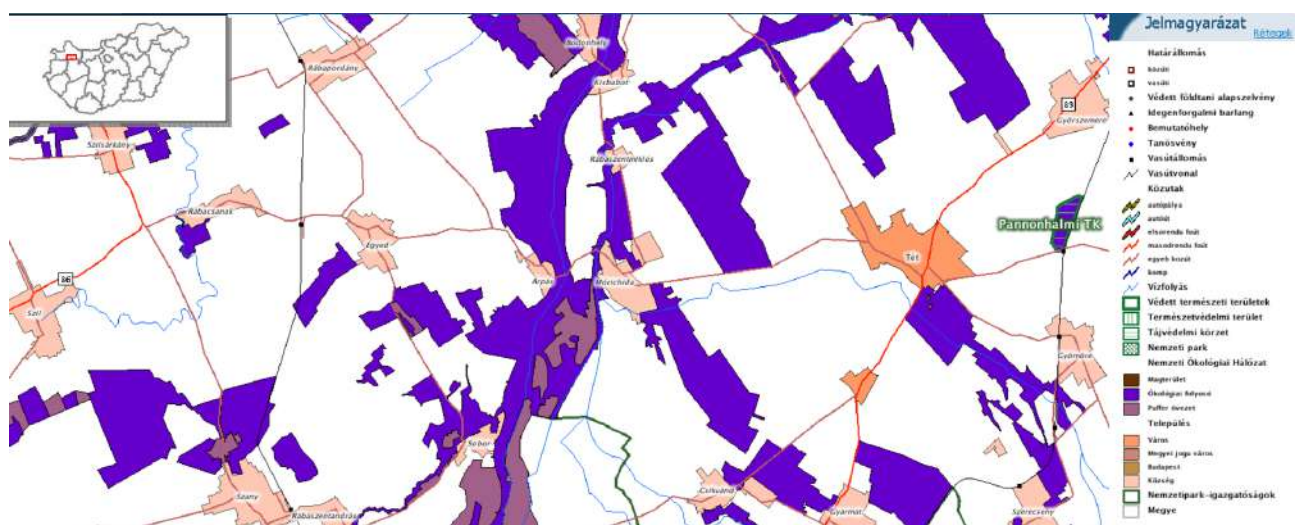
Árpás közigazgatási területét nem érinti országos jelentőségű védett természeti terület.

A Tvt. 15.§-a lapján természeti területnek minősül az erdő, gyepek, nádas, művelési ágú termőföld.

Az országos településrendezési és építési követelményekről szóló Korm. rendelet értelmében a mocsár és a nádas természetközeli területnek minősülnek. Tervezett természeti területként szükséges kezelni az erdő, gyepek, nádas, művelési ágú termőföldeket.

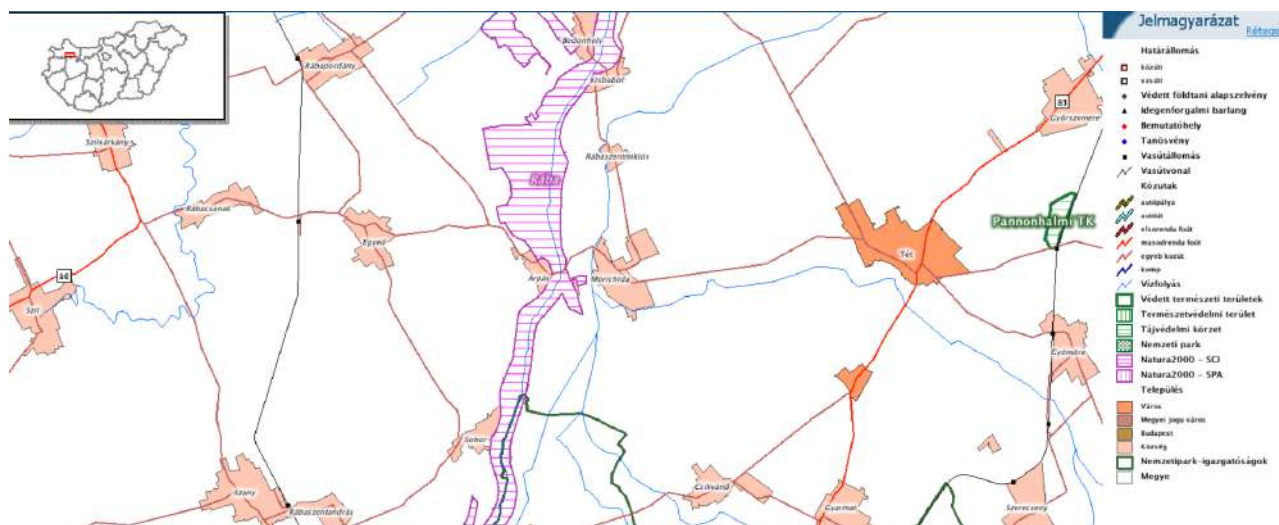
Árpás közigazgatási területe a „Fontos” besorolású Rába-mente Érzékeny Természeti Terület ÉTT által érintett.

Árpás közigazgatási területén az országos ökológiai hálózat övezetei közül a magterület, az ökológiai folyosó terület és puffer terület egyaránt megtalálható meg.

<http://geo.kvvm.hu/tir/viewer.htm>

A település közigazgatási területe a Rába HUF20011 elnevezésű Natura 2000-es kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területekkel érintett, mely területek értelemszerűen a Rába-folyó menti ártéri területeket foglalják magukba.

<http://geo.kvvm.hu/tir/viewer.htm>

A Rába Natura 2000 területét elsősorban az erdők és az ún. rábaközi kisvízfolyások előfordulása jellemzi. Az erdők közül legnagyobb mennyiségben a pannon cseres-tölgyesek fordulnak elő. Jelentős a keményfás ligeterdők és a pannon gyertyános-tölgyesek aránya is. Sajnálattal módon a térség természetes erdei az elmúlt évtizedek intenzív használata miatt rendkívül megfogyatkoztak. A kijelölt Natura 2000 terület a megmaradt természet és természetszerű erdőket öleli fel. Az erdők gyakori, de az erdészeti kezelése miatt veszélyeztetett jelölő faja a szarvasbogár és a közönséges denevér. Az erdőkben fészkel a fekete gólya. A terület további kiemelkedő értékét a területen keresztül folyó vízfolyások jelentik, amelyek számos értékes gerinctelen fajnak, köztük a közösségi jelentőségű díszes légivadásznak és az erdei szitakötőnek nyújtanak élőhelyet.

És végezetül Árpás területe nagy kiterjedésben érintett a „tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek” elnevezésű országos övezettel.

5 ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK LEHATÁROLÁSA

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK

Árpás több száz évre visszatekintő településszerkezetében megmaradt a Kossuth utca, Andrássy utca és az Erzsébet utca történelmi vonalvezetése, az utcák mentén pedig a hagyományos telekszerkezet, beépítési módok. A teljes település lakóterületén megmaradt a hagyományos oldalhatáron álló beépítés. Megmaradt a két régi főutca találkozásánál a két háromszög alakú Kápolna tér és Szabasdág tér.

A **Kossuth és Andrássy utcában** szép számmal maradtak fenn utcaképi, településképi vagy építészettörténeti szempontból értékes régi házak és kerítések, kapuk is.

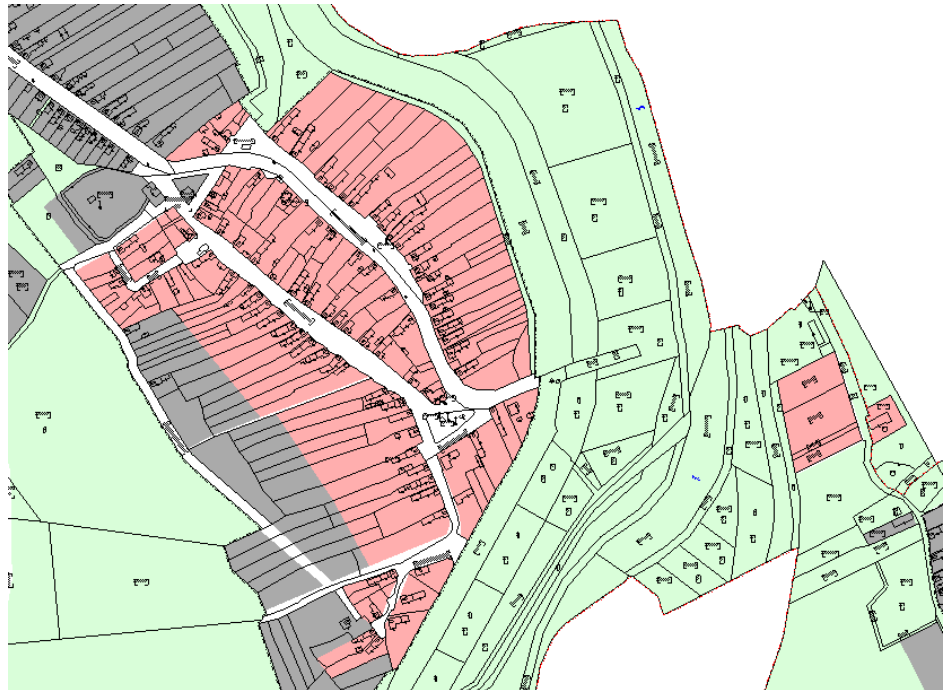
A jövőben ezekben az utcákban kerülendő a hagyományos és kialakult épületmagasságoktól, párkánymagasságoktól kirívóan elütő, az utcák ritmusát megbontó épületek megjelenése.

Fontos az épületterányok, nyílászorúzatok, hagyományos anyaghasználat, színvilág megőrzése. Megvédendő az utcák, lakóépületek ritmusa ezért kerülendő a telkek utcafonti összevonása.

A területen megmaradt régi házak felújítása esetén törekedjünk eredeti tömegük, tetőhajlásszögük, anyaghasználatuk, és a régi épületek nivós, jellegzetes részletképzései: a tornácok, párkányok, homlokzatok, fa anyagú, hagyományos osztású ablakok, ajtók, nyíláskeretek, kerítések, kapuk megtartására.

Új építés esetén is törekedjünk a hagyományos anyagok és felületképzések (vakolat, kő, fa,) és világos színek (fehér, drapp, vajszerű, terrakotta stb.) használatára.

Az említett utcákban, több helyen átépült ugyan az épületállomány de továbbra is megtartandó és védendő érték az utcahálózat, az utcák vonalvezetése, szélessége vagy adott esetben keskeny mivolta, a kialakult teresedések, útcsatlakozások, az előkert nélküli beépítések jellege, a telekstruktúra, a beépítés módja és az utcákban kialakult épületek magassága, léptéke.

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL NEM MEGHATÁROZÓ BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK

Az újabb korokban kialakult utcákban, új beépítésű területeken a lakóterületek utcaképei épületállományukban, építészeti stílusaikban nagyon változatos képet mutatnak. Az 1940-es 1960-as évektől napjainkig a sátoztetős, 80-as évekbeli nyeregtetős épületeken át a legújabb korok mediterrán stílusú házáig, az egyszintes, kétszintes, pincelakásos, tetőteres épületekig bezáróan mindenféle épület megtalálható a településen.

Az utcák, tömbök anyaghasználatukban, színhasználatukban, tetőformáikban, építészeti stílusaikban és minőségükben nagyon eltérő képet mutatnak.

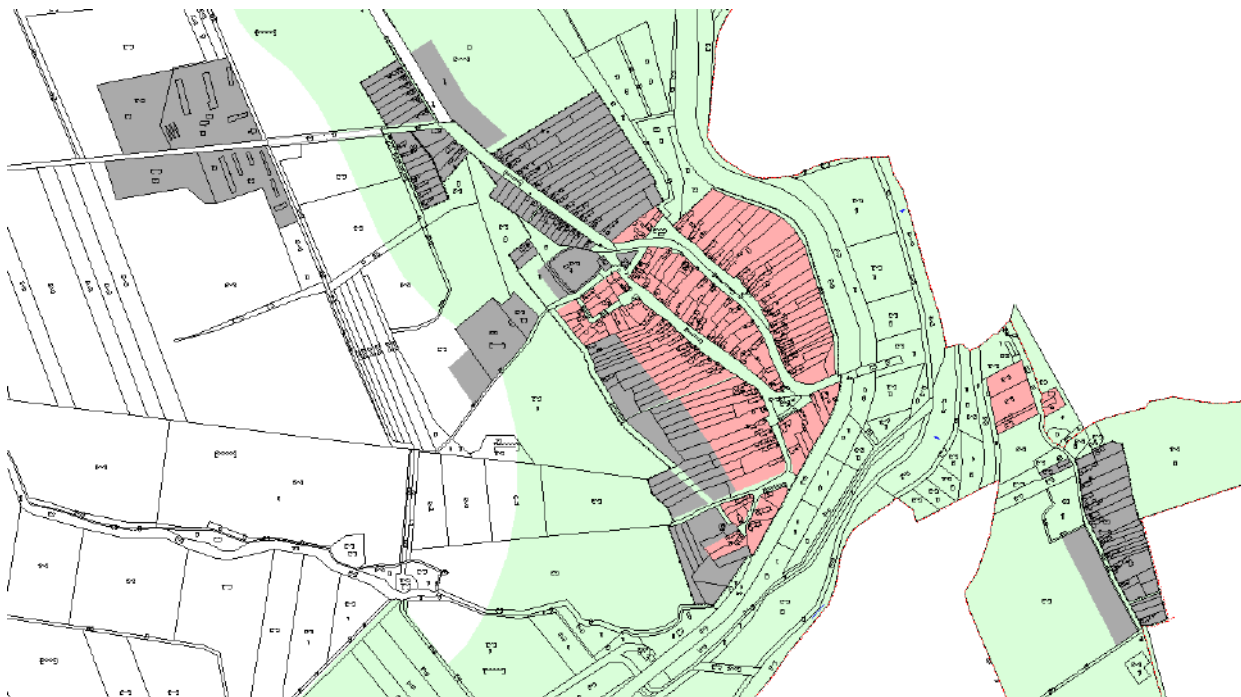
Ezért lenne fontos a jövőben, hogy a meglévő épületek közé épülő új házak ill. átépített, átalakított házak hasonló tetőhajlásszöggel és hasonló tetőidommal épüljenek, mint környezetük. A túl magas, illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek a település kialakult utcaképehez.

Azokon a területeken, ahol vegyesen állnak földszintes, tetőteres és földszint + emeletes épületek, fokozottan fontos a megfelelő magasság megválasztása illeszkedéssel!

A meglévő épületek közé épülő új családi házaknak hasonló magassággal kellene épülniük, mint környezetük.

Az új házak építésénél, felújításnál, átalakításnál a tetőhajlásszögét a szomszédok figyelembe vételével javasolt megállapítani. Azonos tetőformák alkalmazásakor egységes, nyugodt utcakép jön létre. Kerüljük a túlzottan tördelt, túltagolt tetőformájú kialakítást.

Ezekon a területeken sem ajánlott a feltűnő és a rikító, kirívó színhasználat, a rikító színű fém-, és műanyag lemezfedések és burkolatok alkalmazása. Egy épületen belül az adott utcaképbe illeszkedő, de egymással harmonizáló színek használata javasolt. A házak egymással harmonizáljanak és ne rivalizáljanak.

Az ipari gazdasági, kereskedelmi gazdasági jellegű területek, továbbá a **sport és szabadidős területek, rekreációs területek** esetében az átalakulást, valamint új beépítésre szánt területek kialakulását, nagyobb sűrűségű, magasságú épületállomány megjelenését nem lehet és nem is kell megakadályozni, hiszen ez a lakosság megváltozott életmódjának, igényeinek ill. a település gazdasági fejlődésének természetes következménye.

Fenti területek beépítéseinél a telkek mérete és a beépítés módja a funkcióhoz (üzemi, gazdasági, rekreációs stb) igazodjon. Az épületek arányai, részletei és anyaghasználata a funkciót tükrözze.

Az épületek megjelenése a tájban vagy települési környezetben megfelelő építészeti formálás és rendezettség mellett elfogadható. Ezeken a területeken is lehetőség szerint kerülendő az erős színek használata.

Az épületek kialakításának fő szempontjai: a terephez, környezethez való illeszkedés, lehetőleg egyszintes kialakítás, egyszerű, letisztult tömegformálás, természetes, természetes anyagok és színek használata.

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK ÉS EGYÉB BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

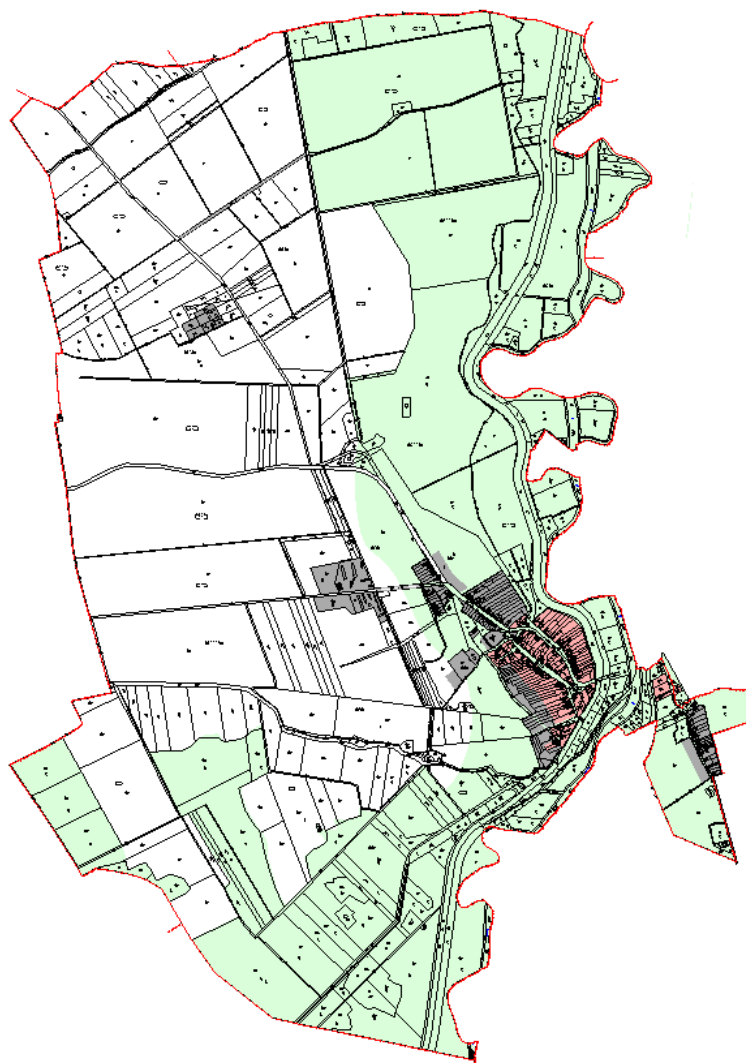

Árpás közigazgatási területének jelentős része érintett tájképvédelemmel ill. ökológiai hálózat övezeteivel. Ezek a területek jellemzően a Rába-menti területeket és a kiterjedt réteket, legelőket fedik le.

A jövőben ezek azok a területek, amelyeken nem lenne kívánatos nagyobb épületállomány, ill. tájképet romboló vezetékek, adótornyok stb. megjelenése.

A kialakult tájhasználat, a mezőgazdasági vagy gazdasági esetleg szabadidős tevékenységek azonban szervesen kapcsolódnak a település életéhez, gazdaságához, annak működőképességéhez. Nem lehet tehát cél teljesen kizárni a külterületekről egy-egy laza, szellős beépítésű üdülőterületet, sport-szabadidős létesítményeket magukban foglaló területeket, a gazdasági tevékenységek, majorok területeit, egy-egy mezőgazdasági építményt.

Ezért településképi szempontból nem meghatározó, egyéb beépítésre nem szánt területek körébe soroltuk azokat a területeket, amelyeken megengedhető jelentősebb épületállomány, villamosvezeték, adótorony, napelempark stb. megjelenése.

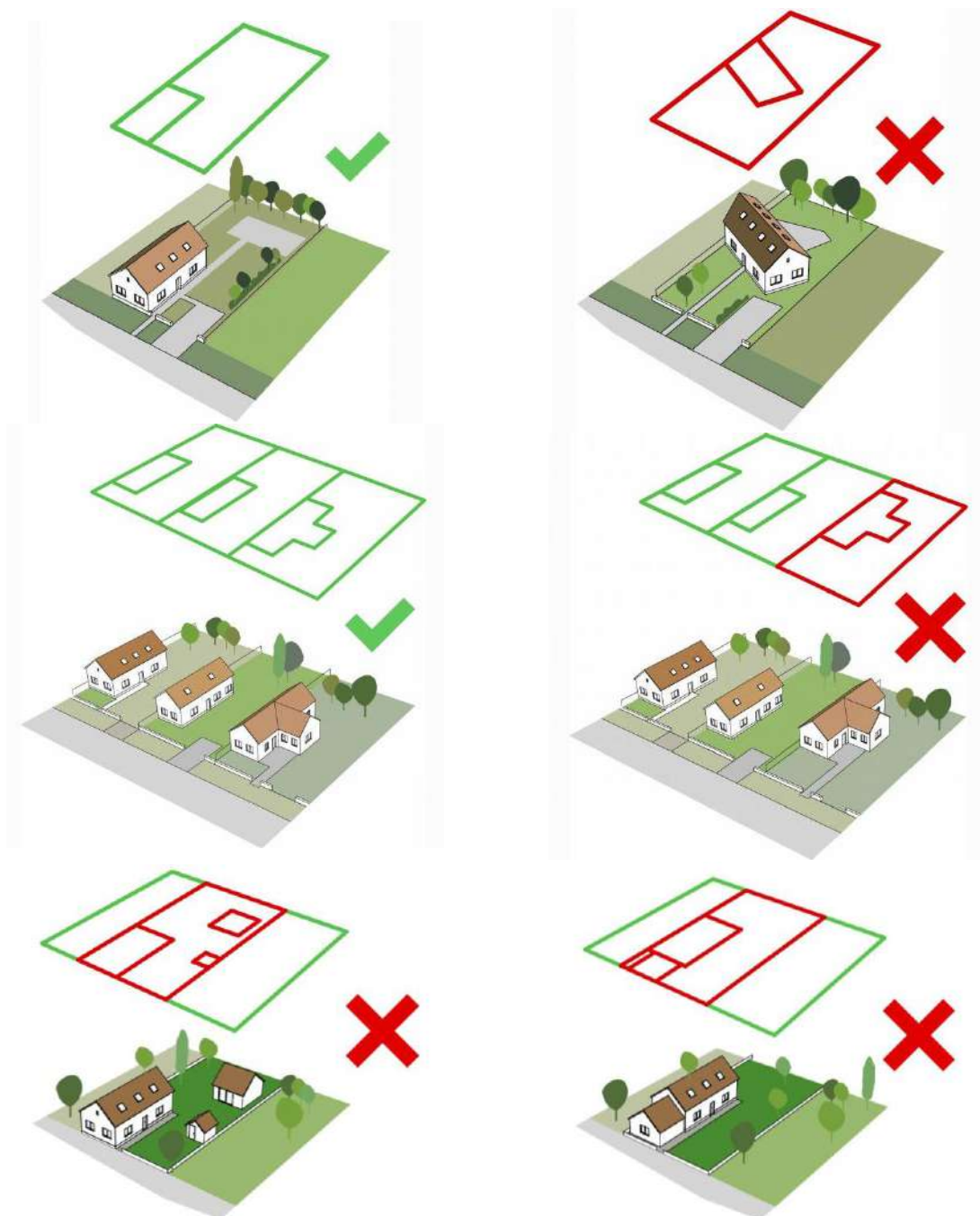

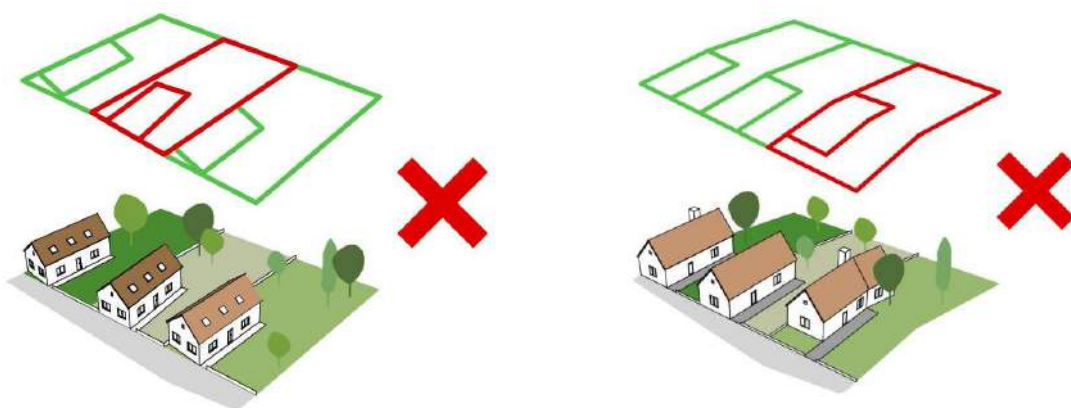
Jelmagyarázat

- településképi szempontból meghatározó, beépítésre szánt területek
- településképi szempontból meghatározó beépítésre nem szánt területek
- településképi szempontból nem meghatározó, beépítésre szánt területek
- településképi szempontból nem meghatározó beépítésre nem szánt területek

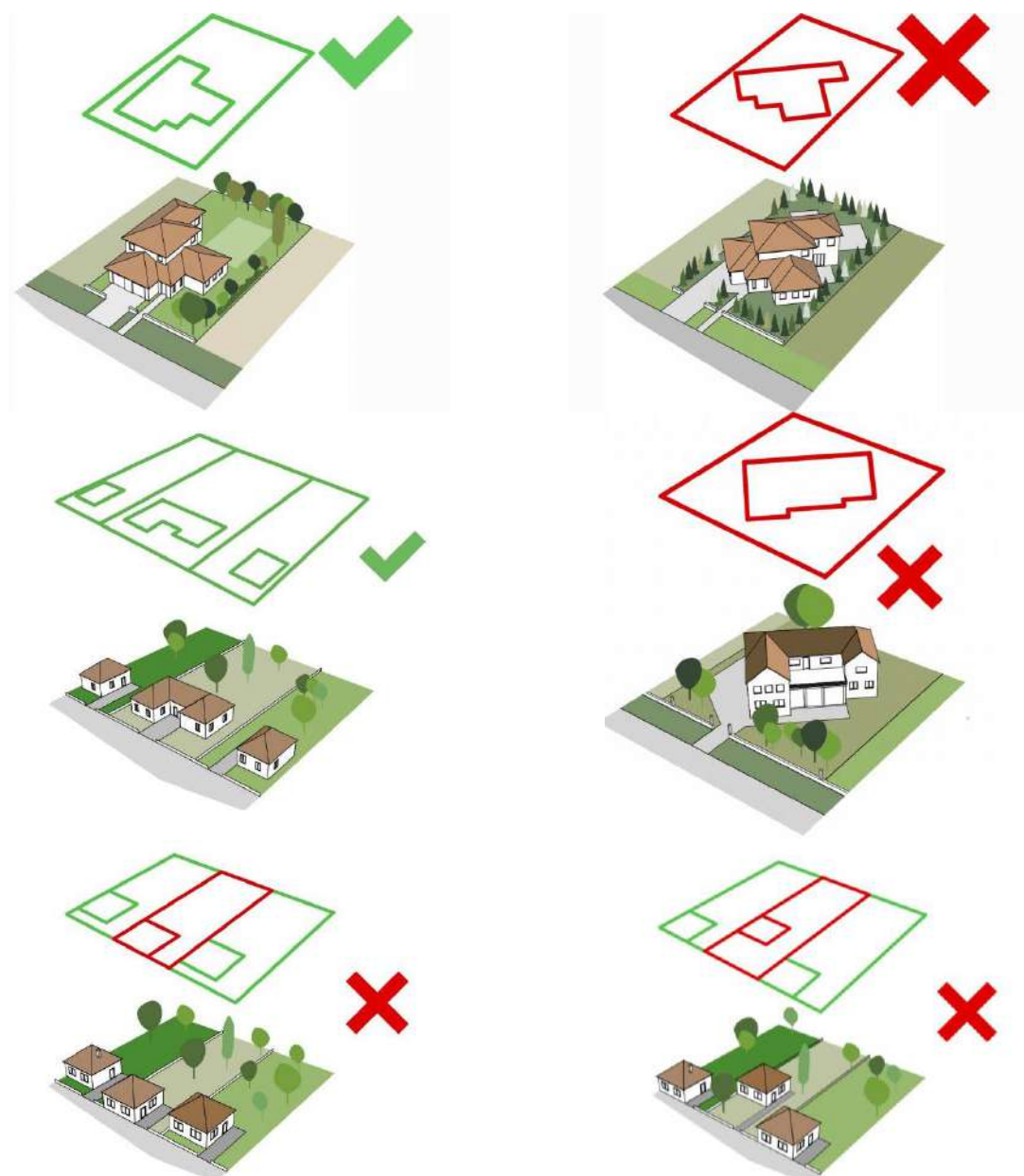
A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK, VALAMINT ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ A TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEKRE

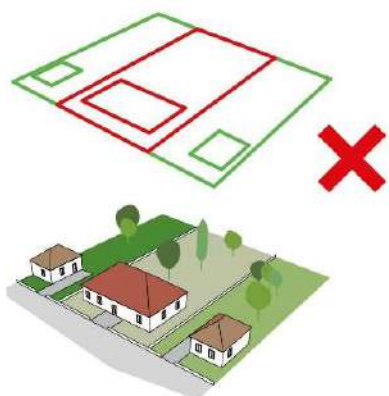
ÉPÜLETEK ELHELYEZÉSE, TELEPÍTÉS

A területen az épületek jellemzően oldalhatáron helyezkednek el, többnyire előkert nélkül. A területen nem kívánatos az utcák ritmusától és a kialakult telekszélességektől eltérő telekszélességek kialakítása, a hagyományos telekstruktúra megváltoztatása.

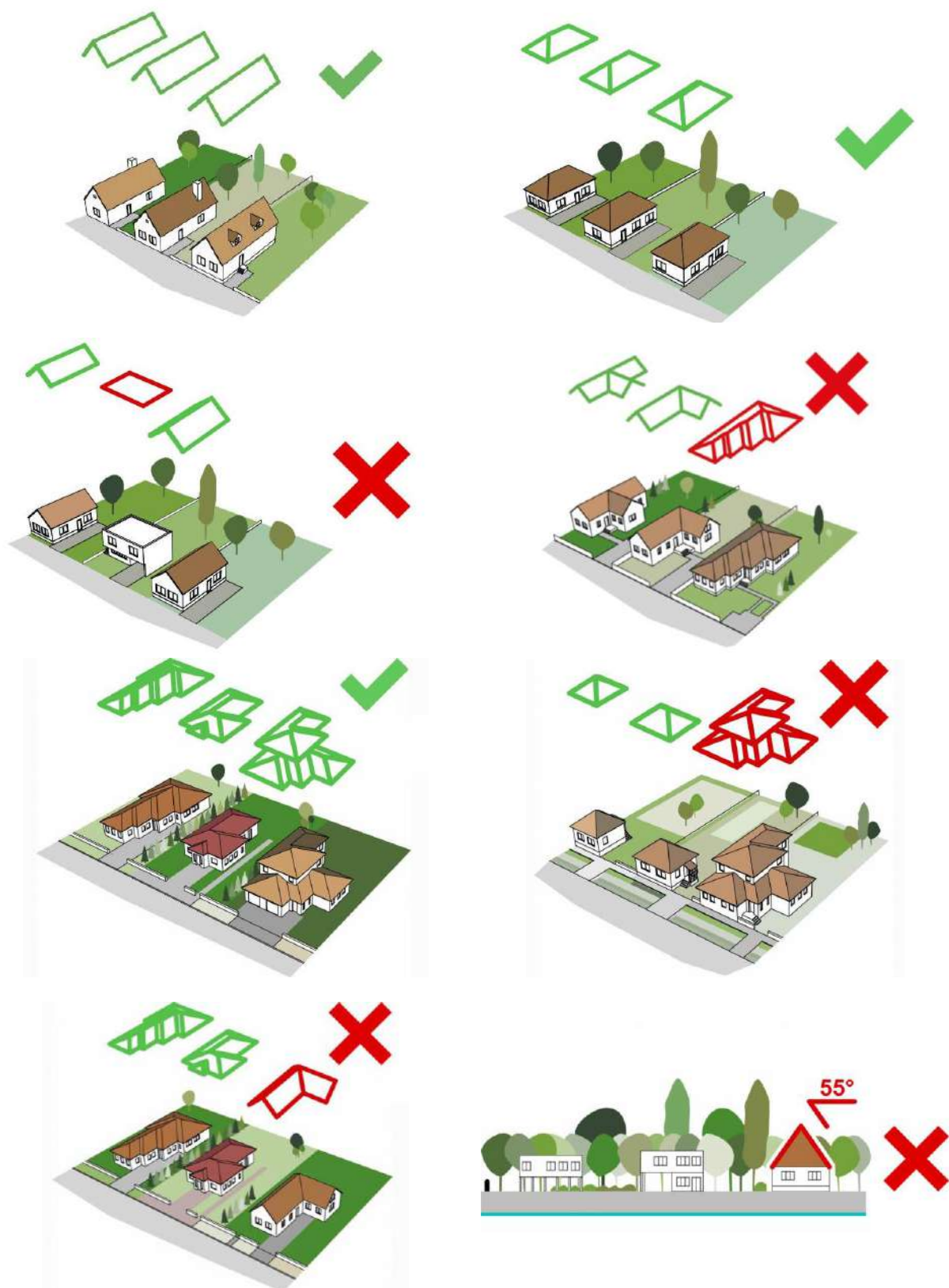
ÉPÜLETEK MAGASÁGA

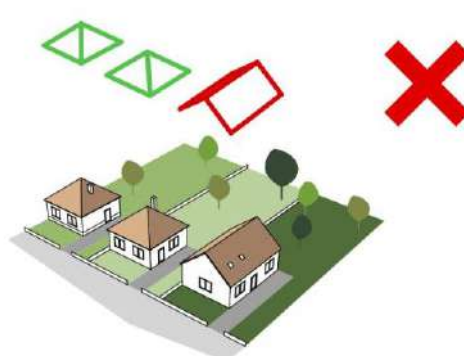
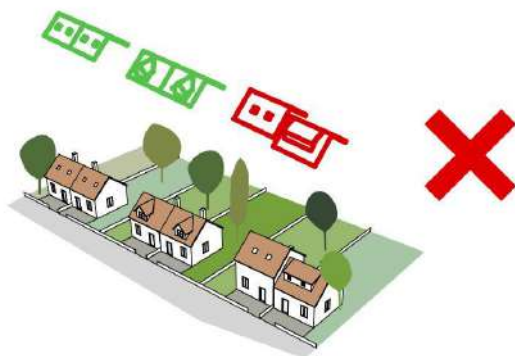
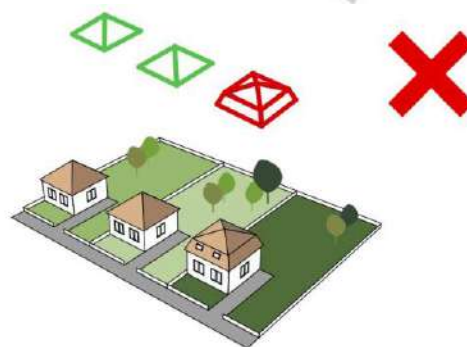
A meglévő épületek közé épülő új házak magassága az utcában meglévő házak magasságához alkalmazkodjon.

A területen jelenleg földszintes, földszint + tetőteres ill. kétszintes épületek egyaránt megtalálhatóak. Az itt építendő épületek esetében törekedni kell az egymással harmonizáló épületmagasság kialakítására. Többszintes tetőtér kialakítása nem megengedett.

TETŐK KIALAKÍTÁSA, TETŐFORMA

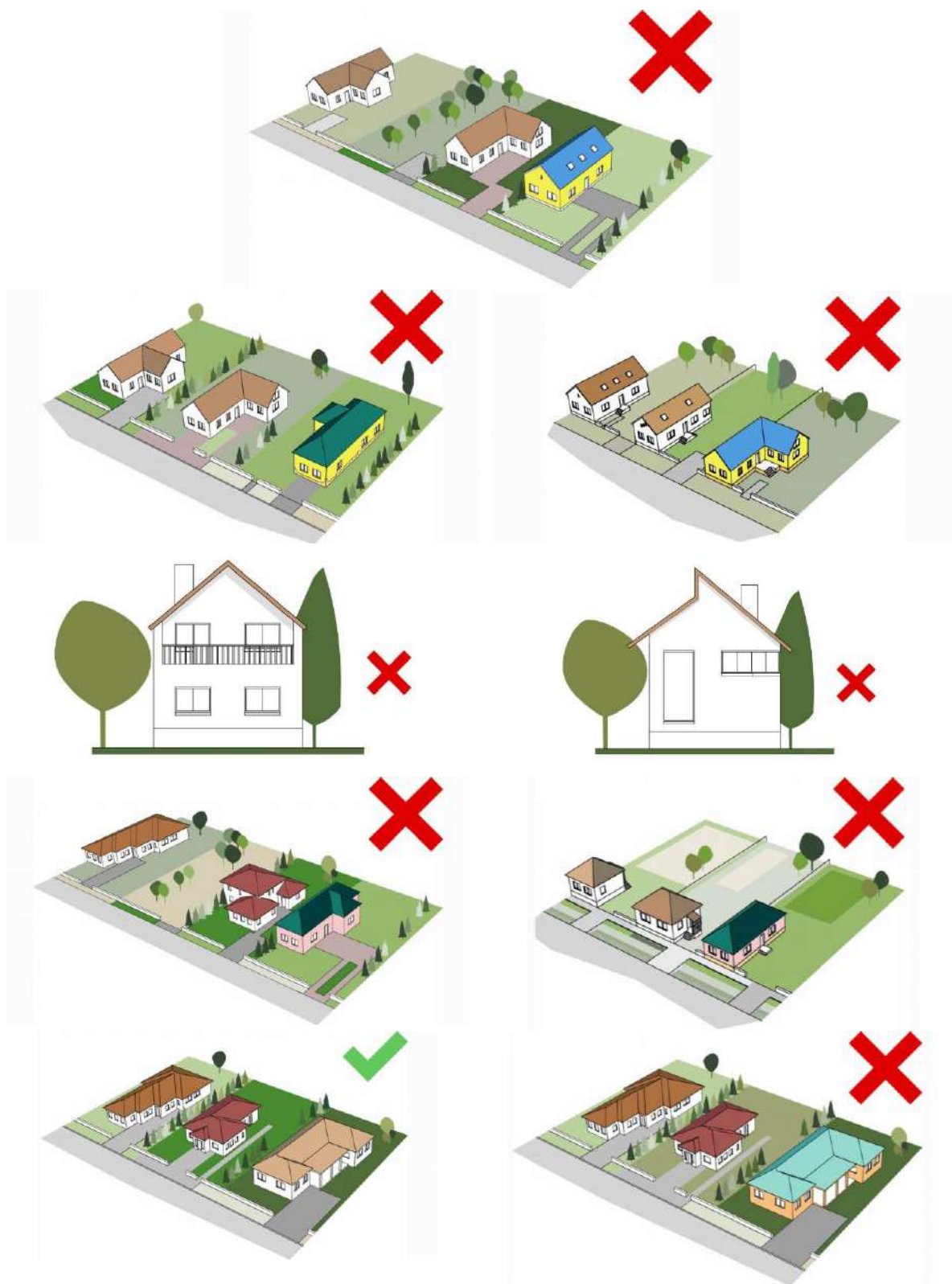

A területen kizárólag magastetős épületek találhatóak. A tetőformák általában egyszerűek. Az egységes településképi megőrzése érdekében alacsony hajlásszögű (mediterrán) vagy nagyon magas hajlásszögű (alpesi) épületek megjelenése, valamint manzárdtető kialakítása nem kívánatos. Az utcaképek tekintetében az egyes épületek átépítésénél az utcára jellemző tetőgerinc irány, ereszfala követése javasolt. Kerülendő a túltagolt tetők alkalmazása és elvárás a környezetben kialakult rendhez történő alkalmazkodás.

Az épületeken az égetett agyagcserép fedés javasolt. Kerülendő a műantikolt vagy egyéb, nem természetes színű cserepek vagy cseréptől eltérő egyéb héjazatok (múpala, bitumenzsindely stb.) alkalmazása. A feltűnő, kirívó színhasználat (pl. zöld vagy kék, lila cserép) szintén nem megengedhető.

A településen elvárás a környezetben kialakult rendhez történő alkalmazkodás a gerincirányok, oromfalak, a tetők formavilágának, tagolásának tekintetében.

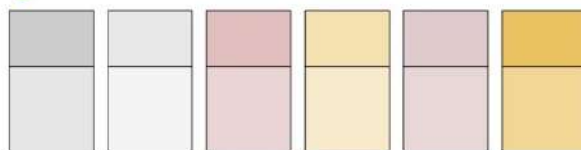
Az épületek homlokzatának, oromfalának, tűzfalának kialakításánál a területen hagyományos vakolt architektúra alkalmazása javasolt. Kerülendő a homlokzat túlzott - kővel, fával történő – burkolása, főként, ha az nem építészetileg indokolt helyen és szerkezetként, hanem csak öncélú díszítőelemként jelenik meg. A homlokzati felületek és nyílászárók színei esetében kerülni kell a túlzottan élénk vagy túlzottan sötét, a műanyagbázisú festékek és vakolatok elterjedésével lehetővé vált színek (lila, kék, piros...) használatát és a környezethez alkalmazkodó természetes földszíneket

kell előnyben részesíteni. Egy adott épületen nem ajánlott háromnál több eltérő szín vagy háromnál több árnyalat alkalmazása.

✓ **Nyílászárókra javasolt színvariációk**

✓ **Homlokzatra javasolt színvariációk**

✗ **Nyílászárókra nem javasolt színvariációk**

✗ **Homlokzatra nem javasolt színvariációk**

A példaként feltüntetett színekombinációk az árnyalatok jellegét illusztrálja, természetesen más színekkel is bővíthető!

Természetes anyag (kő-, téгла-, illetve faburkolat) homlokzati felületként történő alkalmazása esetén vakolt homlokzati felület(rész) színezése során általában csak két, egymással és a természetes anyaggal harmonizáló szín, vagy egy szín legfeljebb két árnyalata alkalmazható.

Új épület létesítése esetén a környező épületek anyaghasználatából célszerű kiindulni. Ez azonban nem zárja ki újabb, lehetőleg természetes anyagok, illetve kortárs anyagok (fa, rozsdamentes acél, üveg stb.) használatát sem, amennyiben azok erősítik az építészeti koncepciót, és harmonikusan illeszkednek a környezetbe.

A lábazatok esetében kerülendő a ragasztott, csempeszerű utánzatok alkalmazása. Előterbe kell helyezni a hagyományos kő, téгла vagy vakolt lábazatokat.

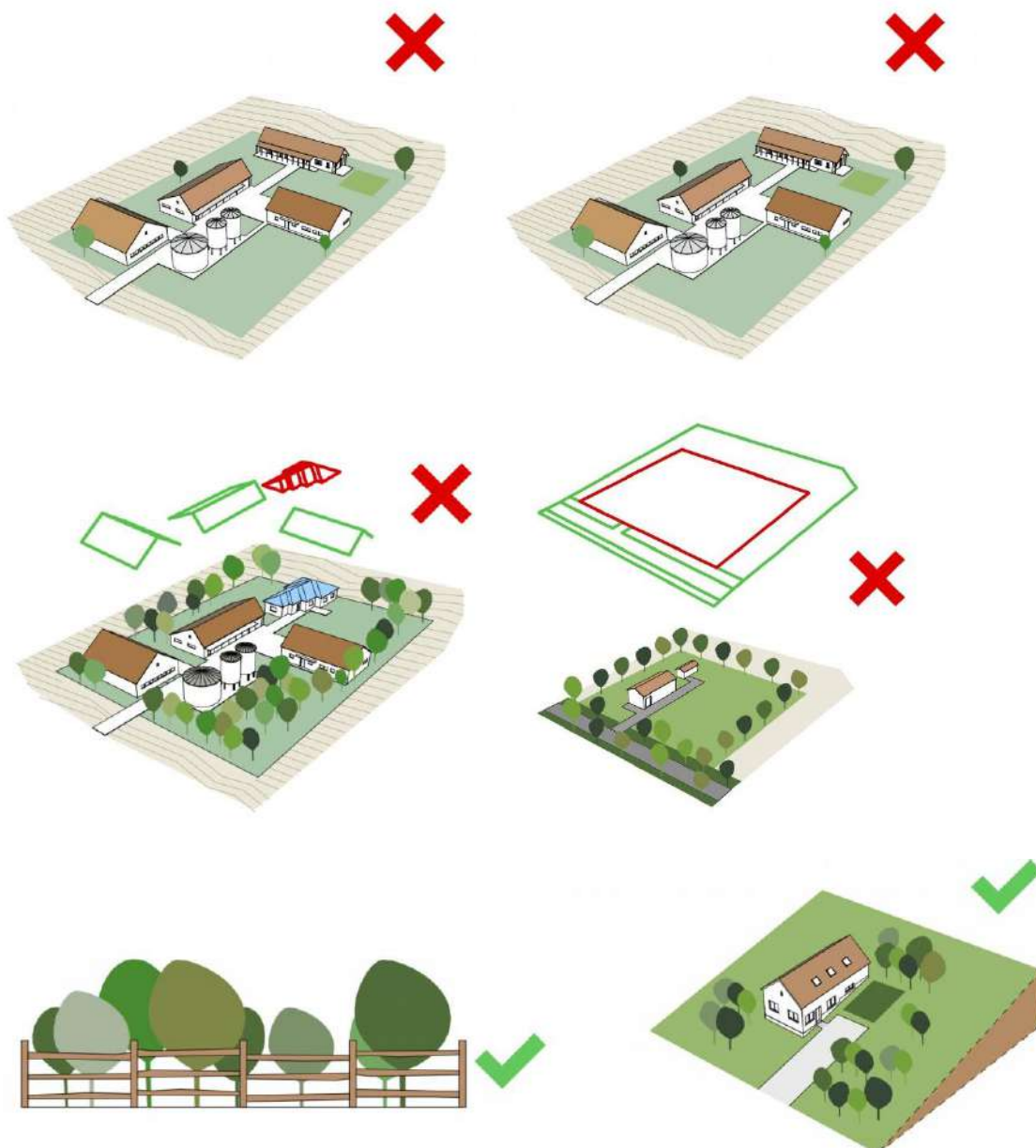
A nyílászárók esetében kerülni kell a túl sok osztással kialakított vagy fekvő téglalap arányú nyílászárók alkalmazását. A területen lehetőség szerint kerülni kell az utólagosan beépített redőnytokok megjelenését.

GAZDASÁGI, KERESKEDELMİ, SZABADIDŐS, KÖZJÓLÉTI FUNKCIÓJÚ TERÜLETEK

Ezen területek beépítéseinél a telkek mérete és a beépítés módja a funkcióhoz igazodjon. Az épületek arányai, részletei és anyaghasználatuk a funkciót tükrözze.

Az épületek megjelenése a tájban vagy települési környezetben – bár nem feltétlenül előnyös – megfelelő építészeti formálás és rendezettség mellett elfogadható. Kerülendő az erős színek használata.

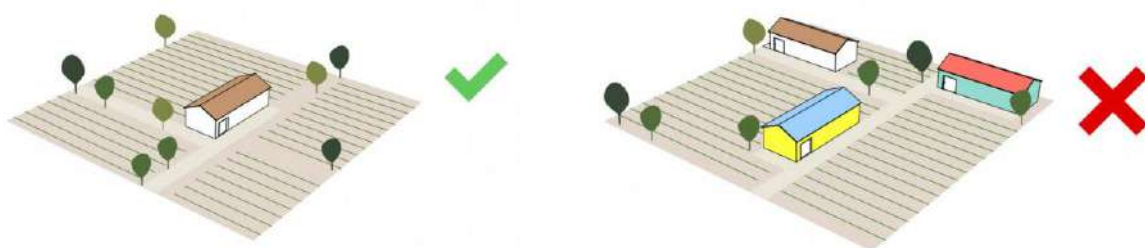
Az épületek kialakításának fő szempontjai: a terephez, környezethez való illeszkedés, lehetőleg egyszintes kialakítás, egyszerű tömegformálás, természetes, természetes anyagok és színek használata.

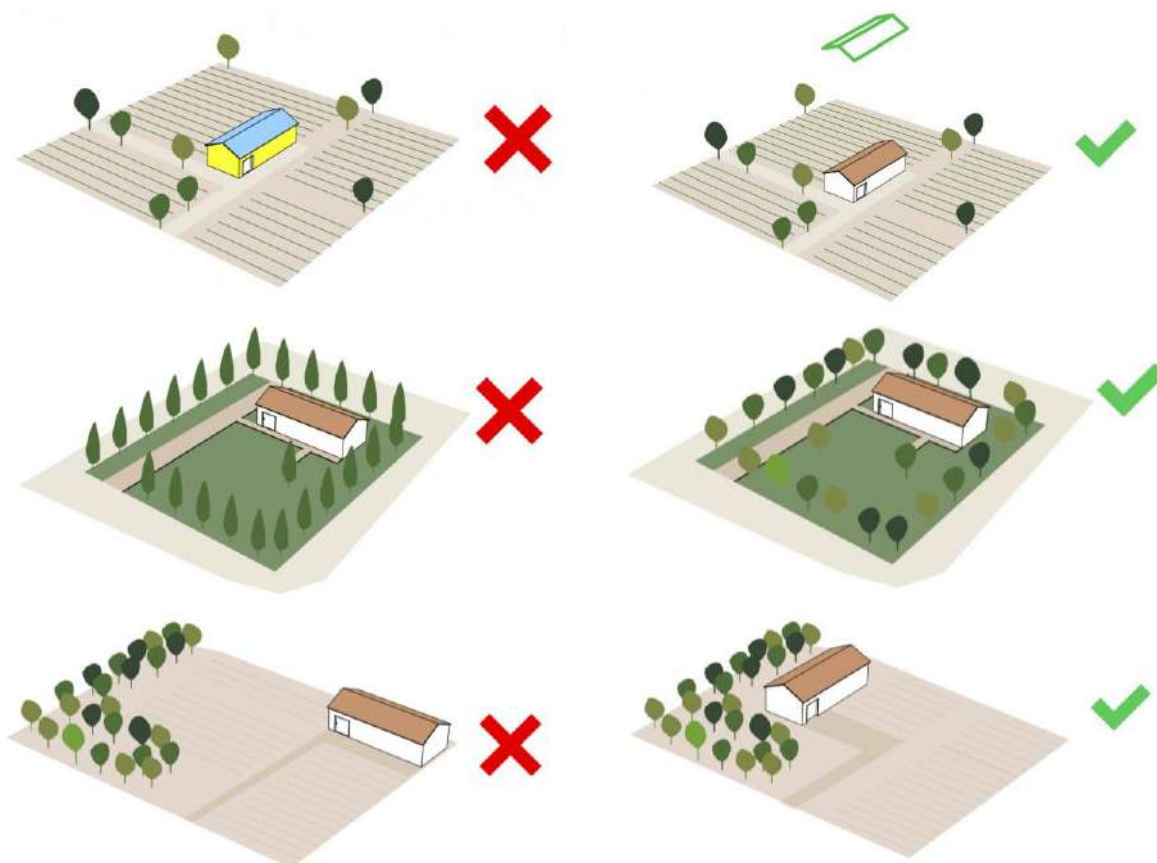

A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK, VALAMINT ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ A BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEKRE

Az épületek kialakításának fő szempontjai: a terephez való illeszkedés, lehetőleg egyszintes kialakítás, egyszerű tömegformálás, természetes, természetes, természetes anyagok és színek használata.

A területen kerülendő a tájidegen fafajok, cserék telepítése.

Külterületen a táj sokszínűségét adó természetközeli élőhelyek az erdők, rétek, legelők fenntartása kiemelten fontos feladat. Meg kell tartani és lehetőleg növelni kell a vízfolyásokat, utakat kísérő erdősávok, ligetek területét. Törekedni kell arra, hogy az erdőterületek, rétek területei ne csökkenjenek.

A tájhasznosítás és a természeti értékek felhasználása során meg kell őrizni a tájak természetes és természetközeli állapotát, továbbá gondoskodni kell a tájak esztétikai adottságait és a jellegét meghatározó természeti értékek, természeti rendszerek és az egyedi tájértékek fennmaradásáról.

A történelmileg kialakult természetkímélő hasznosítási módok figyelembevételével biztosítani kell a természeti terület használata és fejlesztése során a táj jellegének, esztétikai, természeti értékeinek, a tájakra jellemző természeti rendszereknek és egyedi tájértékeknek a megóvását.

Az esetleges külterületi fejlesztések során törekedni kell arra, hogy az újabb fejlesztési területek a már meglévő hasonló funkciójú területek közelében helyezkedjenek el, mert így a természet közeli területek kevésbé lesznek az esetleg káros hatások által érintve. Az új fejlesztési területek kialakítása, meglévő területek fejlesztése során kötelező telken belüli védőfásítással, védőerdők telepítésével kívánatos elősegíteni a fejlesztések tájba illesztését.

Az épületek színhasználata tekintetében nem kívánatos a rikító, harsány színek alkalmazása.

A szántók, rétek területén különös gondot kell fordítani vizuális környezetszennyezés elkerülésére. Ezeken a területeken nem kívánatos a tájat elcsúfító mobil konténerek, lakókocsok kihelyezése, 'bódé' jellegű építmények megjelenése.

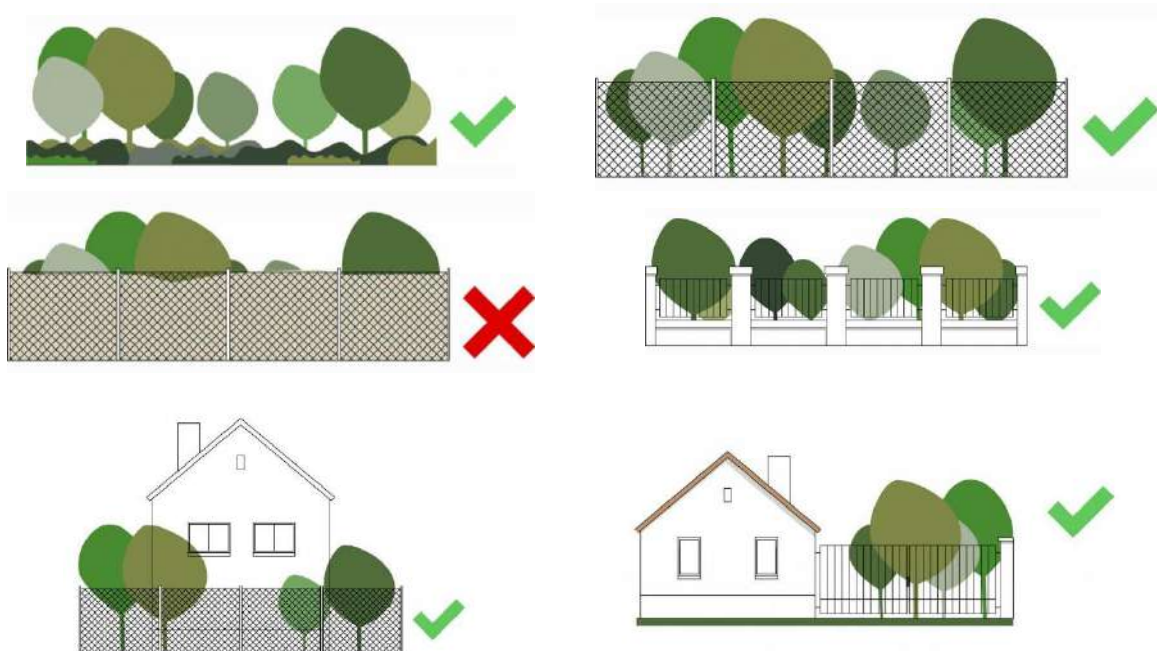

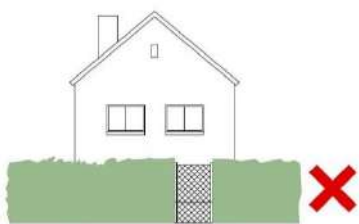
A tájfejlesztés feladata a hiányzó helyeken a fásítás pótlása és erdők telepítése. A növényzettel telepítésnél a zöldterületalakítás esztétikai szempontjait is figyelembe kell venni. Fontos a természetes lágyszalagok növényzettel való kiemelése, kerülendő a merev fasorok alkalmazása. Az utak mentén elhelyezendő növényzet megjelenését csoportos telepítéssel kell lágyítani

Elsőrendű fontosságú a település táji megjelenésének védelme. Javasoljuk a meglévő, nagy kiterjedésű szántók táblaméreteinek csökkentését és a szegélyek, védőfásítások pótlását és új az utakat kísérő védőfasorok telepítését. Ezek alapvető fontosságúak a táj jellegének megőrzéséhez és a szélerózió elleni védelem szempontjából egyaránt. A tájrendezési és szabályozási terveken jelöltük a fasorok helyét. A rosszabb minőségű szántók erdősítése mindenképpen javasolt a külterületen.

A TELEPÜLÉS TELJES TERÜLETÉRE VONATKOZÓ ÁLTALÁNOS ÚTMUTATÓ

KERÍTÉSEK KIALAKÍTÁSA

„Az én házam az én váram” mottó, valamint a történelmi hagyományok fényében nem elfogadhatatlan tömör, zárt kerítések kialakítása a településen. Többször említettük, hogy a kerítések kialakításával is elérhető az egységes, karakteres települési arculat, szép településkép, ha az adott településrészre jellemző anyagokkal, formákkal dolgozunk - de természetesen egyéni ízlésünkre formálva.

Az áttört kerítéssel alapvetően a telek területét választjuk a közterülettől, de ugyanakkor kapcsolatot is teremtünk azzal, és betekintést engedünk a szépen gondozott környezetünkre, udvarunkra, kertünkre.

Kerítések esetében is beszélhetünk hagyományos megoldásokról mind anyaghasználat, mind pedig forma, kialakítás terén; ugyanakkor érvényre juthatnak a kortárs, modern megoldások is. Ld. jó példák fejezetben.

A kertkapu a megérkezés, fogadás kiemelt pontja. A kertkapu és a gépkocsi kapu kialakításakor illeszkedjünk a kerítéshez és az épülethez. A kapu legyen hangsúlyos, de ne hivalkodó.

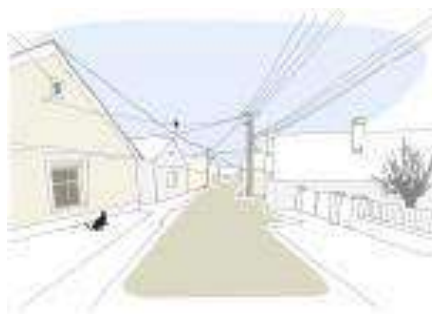
Ahogy az épületek esetében a természetes anyaghasználat a javasolt és a jellemzővé vált, úgy a kerítések kialakításakor is ezeket az anyagokat érdemes előnyben részesíteni. Színeknél az anyaghasználatnak megfelelően a fához a barna, szürke és a zöld árnyalatait, a kovácsoltvashoz az antracit, és a fekete színeket válasszuk.

Az esetlegesen nádszövettel takart dróthálós kerítés, alumínium hullámlemez kerítés használata nem megengedhető. Kerülendő a területen idegenül ható tömör sövénykerítések kialakítása.

Utcafronton kerülendő a drótkerítés vagy elemes drótkerítés alkalmazása.

KÖZTERÜLETEK KIALAKÍTÁSA

A közterületek kialakítása megléte, hiánya alapvetően befolyásolja egy település imázsát, hangulatát, megítélését. A településkép alakításában nagy szerepe van az utcák, járdák, terek burkolatának, az utcabútoroknak, a közvilágítás, közművek oszlopai kialakításának, minőségének, a zöldfelületeknek, növényzetnek. Különösen nagy gondot kell tehát fordítani a parkok, közterületek növényzetére, a növényfajok kiválasztására, az alkalmazásra kerülő utcabútorokra (kerékpártároló, padok, játszótéri elemek, lámpatestek stb..).

Az utcaképeket és általános településképet rendkívül pozitívan befolyásolják az utakat kísérő fasorok. Fontos lenne, hogy minden utca esetében gondot fordítsanak megfelelő út menti fásítás kialakítására is. Az utakat kísérő meglévő fasorokat mindenképpen meg kell őrizni, a hiányzó fákat, növényzetet pótolni kell.

Előtérbe kell helyezni a lombhullató fafajták telepítését és kerülni kell a tájidegen növények alkalmazását. Virágzó növények esetében is fontos az egységes megjelenés, lehetőség szerint egytípusú növényállomány valamint a hagyományos, falusi hangulatot teremtő virágok előnyben részesítése. Megfelelő növénytelepítéssel kedvezően befolyásolható a település egyes területeinek a megjelenése.

A településen élők számára a rekreációs területek, szabadidős területek, zöldterületek mind-mind a jó közérzet megteremtését szolgáló helyszínek. Fontos, hogy a településen elegendő számba, méretben és minőségben álljanak rendelkezésre ilyen jellegű területek. Egy szép közpark, gondozott fásított terület, sportpálya vagy egy kis teresedés az útkereszteződésben, egy kis zöldfelület, amely megszakítja a házak folytonosságát, egy szép árnyas fasor mind az emberek jó közérzetét szolgálja. A házak előtti növénytelepítéssel, sövényekkel, dísnövényekkel, helyben jellemző fafajokból álló fasorral hangulatos utcaképet teremthetünk.

ANYAGHASZNÁLAT

A településen kerülendő a tájidegen anyaghasználat (pl. deszkaborítású épületek, rönkházak).

GÉPÉSZET, EGYÉB MŰSZAKI BERENDEZÉSEK, REKLÁMOK, HIRDETÉSEK, ÁTÉPÍTÉSEK

Utcai homlokzaton (valamint lehetőség szerint utcáról látszó homlokzaton) kerülendő napelem, szerelt kémény, klímaberendezés kültéri egysége, antenna megjelenése.

Az utcafronton látható módon elhelyezett gépészeti elemek erősen rontják a településképet.

Ez ugyanúgy igaz a településeket behálózó légkábelek sokaságára is.

A gépészeti elemek elhelyezésére keressünk helyet kevésbé hangsúlyos homlokzatokon, félreeső helyeken, esetleg növényzettel takart helyeken.

Az utcára kirakott hirdetőtáblák, cégérek, reklám felületek nagyban befolyásolják az utcaképet, ezért érdemes odafigyelnünk arra, hogyan hirdetjük szolgáltatásainkat. Fontos, hogy az egyes reklámokat, cégérek, feliratokat a település arculatához, hangulatához illeszkedően helyezzék el az épületeken, kerítéseken.

Az igényes, nem túl feltűnő, de jól észrevehető feliratok is elérhetik figyelemfelkeltő céljukat. A hirdetés lényege a tájékoztatás, ezt tehetjük utcaképbe illően is. A nagyméretű, túlzó reklám nem jár automatikusan nagyobb sikerrel.

7 JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA

épületek, építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés), kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása, feújítások, gazdasági épületek

Jó példák kortárs épületekre más településekről

Gazdasági épületek más településekről

Kerítések

Épület részletek

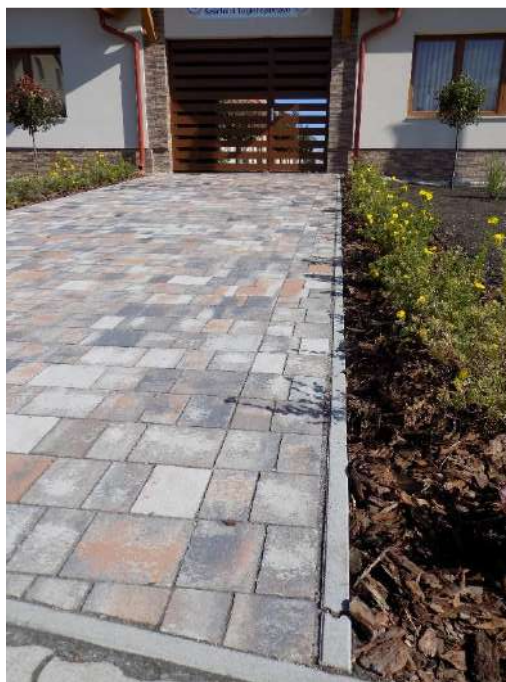

Igényes anyaghasználat

Igényes anyaghasználat más településekről

SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK, REKLÁMHORDOZÓK, EGYÉB MŰSZAKI BERENDEZÉSEK

Hidak, buszmegállók, utcabútorok, szobrok, keresztek, kápolnák, ravatalozó, szépen gondozott árkok...

más településekről

IMPRESSZUM

ÁRPÁS KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

www.arpas.hu

9132 ÁRPÁS, Kápolna tér 8.

Telefon: +36 96 / 681 002

Polgármester:

Megbízott főépítész: Gyárfás Henriett

gyarfas.heni@gmail.com, gyarflasheni@ter-halo.hu

SZERKESZTETTE: Gyárfás Henriett, Tér-Háló Terra Kft.

SZOVEG: Gyárfás Henriett

FOTO: Gyárfás Henriett

Árpás, 2018.

A kézikönyv a Lechner Tudásközpont sablonjai, valamint a település honlapján és a digitalisrabakoz.hu felületen szereplő fotók, fényképek, szövegek felhasználásával készült.